

Fjodor Michajlovič Dostojevskij

Zločin a trest

Literární druh:

Epika

Literární žánr:

Román

Literární forma:

Próza

Časoprostor:

2. polovina 19. století; Petrohrad; Sibiř

Kompozice:

Chronologická

Téma:

Vykreslení psychiky a duše vraha; Vnitřní boj člověka se svým svědomím a výčitkami; právo na život a smrt; chudoba Ruska v 19. stol.; důsledky alkoholu

Charakteristika hlavní postavy:**Rodion Romanovič Raskolnikov**

Mladý student, který ukončil studia pro nedostatek peněz; V mládí byl snílek, ale postupem času se změnil v melancholika a podivína; Na své okolí je hodný a milý, ale radši se obětuje, než by ublížil svým blízkým; Ale na druhé straně se neštítí vraždy a svůj čin omlouvá tím, že nezabil člověka, ale princip; Celou dobu má hluboké duševní deprese, výčitky a svádí boj dobra se zlem; Až díky Sonině lásce se chce změnit a být lepším člověkem.

Postavy:

Dmitrij Prokofjič Razumichin – Rodionův starý přítel z univerzity

Pulcherija Alexandrovna Raskolnikovová – Rodionova matka

Avdotja Romanovna Raskolnikovová (Duňa) – Rodionova sestra

Petr Petrovič Lužin – má zájem o manželství s Duňou

Sofja Semjonovna Marmeladovová (Soňa) – Rodionova milovaná

Arkádij Ivanovič Svidrigajlov – bohatý prostopášník

Porfirij Petrovič – policista

Jazyk a styl:

Ich, er forma; Spisovný, hovorový jazyk; fráze z cizího jazyka; archaismy; historismy; nomen omen (jméno osoby nebo název místa vyjadřuje charakteristickou vlastnost svého nositele); Vnitřní monology; Neukončené dialogy

Zkrácený Děj:

- Rodion musí ukončit studium z finančních důvodů → zastavuje věci u lichvářky
- Rodion často upadá do melancholických stavů → leží ve své komůrce a přemýšlí
- Má teorii o „právu na zločin“
- Napadne ho zabít hluchou, sobeckou lichvářku → pomohl by tím lidem
- Začne plánovat vraždu lichvářky; není si jist
- Prohlédne si lichvářky byt
- Když se vrací domu dozví se, kdy lichvářka nebude doma
- V hospodě potká Mermeladova
 - Alkoholik; 4 děti
 - Není schopen uživit rodinu, protože všechno propije
 - Jeho dcera Soňa se živí prostitucí
- Rodion chladnokrevně zabije sekerou lichvářku a její sestru
 - Sebere peníze, zástavy
 - Nikdo ho neviděl
- Den po vraždě je zavolán na komisařství → kvůli neplacení nájmu
- Rodion je nemocen a jeho blízcí se o něj starají
- O Duňu se ucházejí 2 nápadníci – Lužin, Svidrigajlov
- Potácí se po Petrohradu; vede monology; není schopen nést břímě trestu
- Narazí na Marmeladova, kterého udupal kůň → dá ho přenést domů a dá jeho ženě peníze
- Setká se Soňou a svěří se jí
- Duňa odmítne oba nápadníky → Svidrigajlov se zastřelí
- Soňa chce, aby se Rodion přiznal
- Porfirij přijde k Rodionovi → oznámí mu, že ví, že je vinen
- Raskolnikov je odsouzen k 8 letům nucených prací na Sibiři
- Soňa jela s ním → každý den ho navštěvovala
- Rodion se chová nevrle k Soně
- Ale když jednou Soňa nepřijde, tak zjišťuje, že ji potřebuje

Děj:

Rodion Raskolnikov je z finančních důvodů donucen přerušit studium práv na univerzitě. Aby byl z čeho živ, zastavuje cenné věci u staré, lakomé lichvářky.

Raskolnikov upadá často do melancholických stavů, kdy leží zavřený ve své těsné komůrce na divanu a přemýšlí. Vytvoří si svou teorii o jakémsi „právu na zločin“. To znamená, že lidé „výjimeční“ by mohli beztrestně páchat zločiny. A tu ho napadne, zda by nezbylo ku prospěchu zabít hluchou, starou, sobeckou lichvářku, veš, co trápí své okolí. Vždyť by tím vlastně pomohl mnoha lidem, její peníze by zčásti daroval sestře a matce, zbytkem by si zaplatil studia a pak by byl lidem prospěšný.

Zabrán do svých myšlenek začne plánovat jak onu stařenu zabít. Ovšem ještě si není zcela psychicky jist, a tak se vydává na obhlídku terénu. Zkusí si vraždu bez vraždy.

Jde k lichvářce a pečlivě si prohlédne její byt. Když se ale vrací domů, shodou náhod se dozví, kdy bude lichvářka v bytě sama. Vyslechne také rozhovor dvou studentů o tom, že by jeden z nich měl sto chutí onu babu zabít. Jestě ten večer se v hospodě setká s **Marmeladovem**, alkoholikem se čtyřmi dětmi a ženou souchotinářkou. Ten mu vypráví svůj životní osud i to, že on sám není schopen uživit svou Rodionu, protože všechny peníze propije. Děti mají hlad, aby měli peníze, musí se nejstarší dcera Soňa živit prostitucí.

Druhý den Raskolnikov chladnokrevně zabije sekerou lichvářku a poté i její sestru Lizavetu, která se vrátila domů dřív, než předpokládal. Sebere nějaké zástavy, měšec s penězi a vrací se domů. Vše mu hrálo do noty, nikdo ho neviděl ani před činem, ani po činu.

Den po vraždě je předvolán na komisařství. Tam zjistí, že šlo jen o upomínku o neplacení nájmu. Avšak při zmínce o vraždě Raskolnikov omdlévá.

Několik dní leží v horečkách a blouzní, Razumichin se o něho stará. K jeho starostem se přidá matka se sestrou, které přijely do Petrohradu. O sestřinu ruku mají zájem Lužin a Svidrigajlov → ani jednoho Rodion neschvaluje.

Blouznivě se potácí po Petrohradu, vede zoufalé monology, tíží ho svědomí, poznává, že není schopen nést břímě zločinu. Mnohokrát zvažuje možnost sebevraždy.

Při jedné z dlouhých, bezduchých procházek narazí na Marmeladova, kterého udupal kůň. Dá ho přenést domů a dá peníze jeho ženě na pohřeb. Tam se setkává se Soňou a vyvolí si ji jako osobu, které svěří své tíživé tajemství. Zároveň vlivem okolností jsou Lužin i Svidrigajlov Duňou odmítnuti → Svidrigajlov se zastřelí.

Soňa domlouvá Raskolnikovovi, ať se udá a slibuje mu, že s ním zůstane, ať půjde kamkoli. Ten o tom nechce slyšet.

Když k němu domů ale přijde Porfirij (již několikrát předtím se setkali) a sdělí mu, že ví, že Raskolnikov je vinen, Rodion se po dlouhém přemýšlení rozhodne přiznat.

Raskolnikov je odsouzen k osmi letům nucených prací na Sibiři.

V epilogu se dozvídáme, že Soňa jela opravdu s ním. Každý den ho navštěvovala ve vězení, a pak psala dopisy o jeho stavu Duňě a Razumichinovi, kteří se vzali. Raskolnikov se stává zamlklým a nevrlym vůči Soně. Avšak při Sonině návštěvní absenci, za kterou mohla nemoc, Raskolnikov zjišťuje, že ji potřebuje, že ji má rád.

Fjodor Michajlovič Dostojevskij (1821 – 1881)

Ruský spisovatel; prozaik; moderní román; psychologický román;

Odsouzený na smrt; nucené práce na Sibiři (10 let); úmrtí ženy; psychicky, fyzicky na dně; existenční problémy; Po smrti ženy se dostal do dluhů a propadl gamblerství; V době největšího zoufalství napsal Zločin a trest

Období:

Ruský realismus

Další díla:

Idiot

Bratři Karamazovi

Další autoři:**Anglie**

Charles Dickens – Oliver Twist

Francie

Jules Verne – Cesta kolem světa za 80 dní

Rusko

Nikolaj Vasiljevič Gogol – Revizor

USA

Jack London – Tulák po hvězdách